

משפיעות

רעיונות לפרשת השבוע מתוך תורתו של הרב יצחק גינזבורג שליט"א

בתולת ישראל: בתולה למרות הכל

עלינו שנה ארוכה, מתישה וקשה, שבה הגענו לאן שהגענו... ובמישור הכללי אנו חווים בתשעה-באב את החורבן שבו הכל התייאש.

אין מצב... עדיין אפשר לקום?

ובכל זאת, הבשורה של חודש אלול היא שאפשר לתקן. אפשר לחזור להיות "בתולת ישראל"! זהו הסוד של מצות 'מוציא שם רע' – יש מישהו שטוען בכל התוקף, ודבריו נשמעים מאד הגיוניים ומשכנעים: היא לא בתולה, הכל אבוד. אבל בסוף מתברר שזו הוצאת שם רע, ובאמת אותה נערה, נשמה טהורה, לא נפגמה כלל וכלל, והרי היא תמימה ושלמה בבתוליה, כמו ביום הולדתה.

אך לכאורה הקושיה עדיין במקומה עומדת: איך אפשר להשיב את המצב לקדמותו? והרי אנו יודעים ורואים שהלכנו מדחי אל דחי, והתמימות הראשונית ממש השתכחה מאיתנו.

אלא שיש מקום טהור בנפש שלא נפגם. לנשמה של כל יהודי יש שורש עליון מעולם שבו הכל אלוקי, לכן גם לאחר שהנשמה הלכה וירדה, פחות ופחות טוב, יותר ויותר רע – עדיין נותרה בה נקודה נעלמת שלא התחללה ולא נפגמה. החידוש הגדול הוא שאפשר לעורר את אותה נקודה ולהביא אותה אל קדמת האישיות, לומר שכל מה שעשיתי עד עכשיו לא היה אני. כל המשברים וכל הנפילות היו באיזה מישור חיצוני שלא מצליח לפגוע ולחלל את התמימות הראשונה, רק לקבור אותה במעמקים. ועכשיו, כאשר אני מתנער ומנער מעלי את כל השכבות החיצוניות, אני מגלה שאפשר לשחזר ולחזור אל התמימות הראשונה, להיות כבתולה שמעולם לא ידעה איש, וכולה מלאה השתוקקות טהורה ושמחה לקראת בעלה האחד והיחיד.

לגמור ליפול, להתחיל לקום

נוסיף להתבונן איך נעשה הדבר הזה, איך אפשר לחזור להיות בבחינת בתולה.

לשם כך, נחזור לפסוק הקשה מנבואת עמוס "נפלה לא תוסיף קום בתולת ישראל נטשה על אדמתה אין מקימה". זו פורענות קשה ביותר... הייתכן? אין תקווה?

כאשר נקרא השבוע את פרשת כי תצא, נשים לב כי בפרשתנו מוזכר כמה פעמים המושג בתולה, וזהו הריכוז הגדול ביותר בתורה של מלה זו – רמז מובהק לכך שפרשה זו נקראת תמיד בחודש אלול, שמזלו בתולה. בין האזכורים של 'בתולה' בפרשה, מופיע גם הביטוי המיוחד "בתולת ישראל", בדין "מוציא שם רע" – מי שנשא אשה ומתוך שנאתו העליל עליה שלא היתה בתולה, שאם התברר ששקר בפיו הוא נענש בחומרה "כי הוציא שם רע על בתולת ישראל".

למרות שמבחינת ההלכה דין "מוציא שם רע" אינו נוהג כיום, לכל מצוה בתורה יש משמעות נצחית, לכל אחד, בכל מקום ובכל זמן. בנוסף, יש כאן רמז מיוחד של שייכות לעם ישראל בכלל, כיון שהביטוי "בתולת ישראל" מופיע עוד ארבע פעמים בספרי הנביאים ותמיד במשמעות של עם ישראל כולו, כנסת ישראל, כמו בפסוק הנחמה מנבואת ירמיהו הנפלאה, אותה קוראים בהפטרת ראש-השנה, "עוד אבנך ונבנית בתולת ישראל".

היינו תמימים

בעקבות ספר הזוהר ודרושי החסידות, נוכל להבין שהסיפור של 'מוציא שם רע' נוגע לכל אחד ואחת מאיתנו, כולנו "בתולת ישראל". בתולה הוא מצב ראשוני שבו הכל טוב וטהור, לא נפגם ולא התחלל. מצב של תמימות, כמו תינוקות שלא טעמו טעם חטא. זהו מצב מלא שמחה וציפיה, שבו כל השערים פתוחים לעתיד הכי טוב שיכול לבוא.

הנשמה שלנו היתה אי-פעם בתולה, "נשמה שנתת בי טהורה היא". אכן היו זמנים... אבל הנה ירדנו והסתבכנו, נפלנו ונשחקנו במרוץ החיים ונראה שהתמימות הראשונית אבדה ואיננה עוד. היינו ילדים וזה היה מזמן, ומאז נעלמו כל התום והטהור, בתוליה הנפש התחללו ואנו התלכלכנו בחטאים ועוונות ופשעים. לא שמרנו אמונים לבעל האמיתי שלנו, הקב"ה, והפקרנו את עצמנו לזנות אחרי היצר הרע.

גם הציבור כולו הלך וירד: אם פעם היינו במעמד הריסיני או בזמן המקדש, הרי משם הלכנו וירדנו, נפלנו בגלות אחר גלות חשוכה, ומה נשאר מאותה תמימות רחוקה? הנה "נפלה לא תוסיף קום בתולת ישראל". הרגשה זו מתעצמת במיוחד לקראת סוף השנה, כאשר במישור הפרטי עברה

התקווה שלנו היא הקב"ה. אם נתמסר אליו, הוא יקים אותנו מן העפר ויגלה את נקודת הבתולים הנעלמת שלנו.

כך למשל, אדם שעבר משבר נפשי קשה, והוא חש שבור ומרוצץ לגמרי (ממש נופל 'על-הפנים') – אפשר לנסות לומר לו: אתה יכול לקום. אבל יתכן שזה כבר לא יכול לעזור... צריך לומר לו, המצב באמת גרוע, אבל ה' יכול להקים אותך, "רופא כל בשר ומפליא לעשות" יכול לרפא אותך באורח פלא, ו"הרופא לשבורי לב" יכול לרפא גם את השבר הכי עמוק.

מתשעה באב ליום כיפור

נחזור לחודש אלול במעגל השנה. מיד לאחר תשעה-באב – ואפילו עוד בעיצומו של יום התענית – מתחיל להתנוצץ זיק של אמונה ובטחון שאחרי הכל יש סיכוי לתיקון, כמו שרמז רבי נחמן מברסלב: קניות אותיות תיקון.

התקוה הולכת ומתעצמת, וכעבור שבוע מרגישים כל-כך בטוח שיהיה טוב, עד שבט"ו-באב, כאשר הירח מתמלא, אפשר כבר לצאת במחולות. "לא היו ימים טובים לישראל כחמשה עשר באב... ובנות ירושלים יוצאות וחולות בכרמים".

התיקון עצמו מתחיל בחודש אלול, כאשר אנו מפעילים את "חוש המעשה" (החוש המיוחד לחודש אלול לפי ספר יצירה), לא מתייאשים למרות כל הנפילות ומתקנים את כל מה שעבר. מזל בתולה של חודש אלול מתקשר אל הריקודים והמחולות של ט"ו באב, כמו שרמוז בהפטרות ראש השנה, "אז תשמח בתולה במחול ובחורים וזקנים יחדו והפכתי אבלם לששון ונחמתיים ושמחתים מיגונם" – אנו חוזרים להיות כבתולה שלא נפגמה מעולם, והיא יוצאת במחול שהופך את אבל החורבן לשמחה גדולה (כמו בשבע הפטרות הנחמה שקוראים בתקופה זו).

התהליך מגיע לשיאו ושלמותו ביום הכיפורים, "לא היו ימים טובים לישראל כחמשה עשר באב וכיום הכפורים... ובנות ירושלים יוצאות וחולות בכרמים". המחול שהתחיל בט"ו באב, והתעצם בחודש אלול "בתולה במחול", הופך עכשיו למחול סוחף של מחילה וסליחה וכפרה. חזרנו להיות ממש 'בתולת ישראל', נקיה ותמימה, ומתוך בטחון שה' מוחל לכל עוונותינו אנו יוצאים במחול אין סופי. מה שהיה נראה בתחילה **מקרה אבוד** הופך להיות **משיח** (את חשבון הגימטריה תעשו לבד...).

[מתוך ספר 'הממד הפנימי' לפרשת כיתצא]

אמנם הגמרא לא משאירה אותנו בנפילה גמורה, אלא ממתיקה את הפורענות. וכך מפרשים את הפסוק "נפלה לא תוסיף" – ליפול עוד, אלא – קום בתולת ישראל. אילולא הייתה זו גמרא מפורשת, היה אפשר לחשוב שמדובר בדרוש חסידי. נפלנו ונפלנו עד הסוף, עכשיו כבר אי אפשר ליפול עוד, כי אנחנו כבר בתוך התהום... מכאן אפשר רק לעלות, לקום ולהתעודד.

אם כן, יש תקוה. אפשר לקום.

המלך מקים את המלכה

ועדיין אחרי הכל, הפסוק מבואת עמוס עומד נגדנו וזועק. שהרי לפי פשוטו בתולת ישראל לא תקום עוד. כדי למצוא מענה עמוק ואמיתי – שהוא גם הפנימיות של דברי הגמרא – נגיע לספר הזוהר.

בספר הזוהר מוסבר פירוש עמוק ומיוחד. הזוהר מסביר את הפסוק כפשוטו – אכן, אין תקווה. בתולת ישראל לא תקום עוד. מי שיקים אותה זה הבורא בכבודו ובעצמו. בתולת ישראל לא תקום לבד, הקדוש ברוך הוא מקימה.

ספר הזוהר מביא גם משל: היה פעם מלך, שבכל פעם שהיה כועס על המלכה היא מגרש אותה מהארמון לזמן מוגבל, ובסיום התקופה היא הייתה חוזרת. פעם אחת, כאשר כעס עליה מאוד, הוא השליך אותה לזמן בלתי ידוע. כאשר עבר הרבה זמן, והמלך רואה שאינה חוזרת, יצא עם כל השרים להביא אותה. אולם, כאשר הם חיפשו את המלכה, הם מצאו אותה שוכבת בעפר, בלי שום מסוגלות לקום ולהיות מלכה. מה עשה המלך? החזיק בידה והרים אותה בעצמו, ונשבע לה שלעולם לא יחזור לגרשה.

לא נאריך בהסבר כל פרטי המשל והנמשל, אלא נתמקד בנקודה שלנו: רבי שמעון בר יוחאי חוזר לפשט הפשוט של הפסוק ואומר: אכן בתולת ישראל אינה יכולה לקום יותר! אין לה כח יותר, תם ונשלם. אבל, זהו עומק פשוטו וסודו של הפסוק גם יחד: היא לא תוסיף עוד לקום מעצמה, אלא הקב"ה יקים אותה, כמו שאומר עמוס הנביא עצמו "ביום ההוא אקים את סכת דוד הנופלת" – היא נופלת עד עפר ואינה יכולה לקום, אבל אני אקים אותה. "סומך ה' לכל הנופלים" שאינם יכולים לקום מעצמם.

כלומר, באמת אנחנו 'מקרה אבוד', אין לנו סיכוי לקום, אין סיכוי לחזור לתמימות שאבדנו. נפלנו ונפלנו, כל אחד מאיתנו וכולנו יחד. אבל "עוד לא אבדה תקוותנו" –

מפי גדולי החסידות

אומר רבי צדוק הכהן מלובלין:

אליו רק הבורא יכול. זה פירוש הפסוקים "מקימי מעפר דל... אם הבנים שמחה": השמחה נולדת מהמקום המופלא אליו הבורא מגביה אותנו אחרי אפיסת כוחותינו.

[מעובד על ספר 'פרי צדיק' לפרשת מצורע]

קושי הגלות גורם לעם ישראל להיות כאדם המושפל עד עפר, אביון המוטל באשפה, ואין בו כוח להגביה את עצמו. דווקא משם הקב"ה מקימו ומרוממו למקום עליון

התוכן אינו מוגה על ידי הרב. העלון נכתב על ידי תלמידים, האחראיות על הכותבים בלבד.

אהבתם את העלון? רוצים לקבל אותו בכל שבוע לדוא"ל? הצטרפו לרשימת התפוצה, ע"י שליחת בקשה לכתובת הדוא"ל של העלון. לכל ענייני העלון, פניות, הערות והקדשות, יש לפנות לכתובת alon@alonmashmaut.org. נשמח לקבל את תגובתכם!

בקר באתר שלנו: alonmashmaut.org